

Miejsce Pisma Świętego wśród komplementarnych źródeł katechezy

Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym *Dei Verbum* Soboru Watykańskiego II Pismo Święte w powiązaniu z Tradycją Kościoła nazywa „najważniejszym prawidłem wiary” (*suprema fidei suae regula*). Stwierdza, że powinno ono stanowić podstawowe źródło dla teologii, dla głoszenia słowa Bożego i dla życia chrześcijańskiego¹. W Konstytucji o liturgii świętej *Sacrosanctum concilium* Ojcowie Soboru przypominają, że najwłaściwszym miejscem głoszenia słowa Bożego jest liturgia².

Opierając się na powyższych pouczeniach Magisterium kościelnego, *Ogólna Instrukcja Katechetyczna* wylicza Pismo Święte, liturgię i życie Kościoła jako podstawowe źródła, normę i regułę katechezy³. Nowsze natomiast, bo powstałe 27 lat później *Dyrektorium ogólne o katechizacji* podaje, że źródłem formalnym katechezy jest słowo Boże zawarte w Piśmie Świętym i Tradycji⁴. Czytamy w nim m.in.: „Słowo Boże jest źródłem, z którego katecheza czerpie swoje orędzie. Katecheza będzie zawsze czerpać swoją treść z żywego źródła Słowa Bożego,

BP ANTONI DŁUGOSZ – dr hab. teologii, profesor Akademii „Ignatianum” w Krakowie, od roku 1994 biskup pomocniczy archidiecezji częstochowskiej, autor wielu publikacji z dziedziny Biblii, katechetyki i homiletyki oraz książek dla dzieci, duszpasterz narkomanów i niepełnosprawnych.

¹ CONCILIUM VATICANUM II, *Constitutio dogmatica „De divina revelatione”* (KO) 21, 24 AAS 58 (1966), 827, *Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym*, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 1967, 360; tamże 24, AAS 58 (1966), 828-829, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 361.

² CONCILIUM VATICANUM II, *Constitutio de sacra liturgia „Sacrosanctum Concilium”* (KL) 33, AAS 56 (1964), 108, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 49.

³ KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Ogólna Instrukcja Katechetyczna*, (DCG) 45, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*, t. 1. red. W. Kubik, Warszawa 1985, 125-126.

⁴ KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (DOK) 95, Poznań 1998, 84.

przekazywanego przez Tradycję i Pismo Święte, gdyż Święta Tradycja i Pismo Święte stanowią jeden depozyt Słowa Bożego powierzony Kościołowi⁵. Dalej dokument ten mówi, że Tradycja, Pismo Święte i Urząd Nauczycielski Kościoła, wewnętrznie połączone i powiązane, „każde na swój sposób” są głównymi źródłami katechezy⁶.

Dyrektorium katechetyczne Kościoła Katolickiego w Polsce powtarza, że głównym źródłem katechezy jest słowo Boże zawarte w świętej Tradycji i Piśmie Świętym, a ponadto uściśla, że miejscami, w których można odnaleźć słowo Boże, są: zmysł wiary Ludu Bożego pod przewodnictwem nauczającego autorytatywnie Urzędu Nauczycielskiego Kościoła; liturgia; życie Kościoła, jego historia, a zwłaszcza świadectwo złożone przez świętych; refleksja teologiczna oraz autentyczne wartości religijne i moralne w społeczności ludzkiej i w różnych kulturach⁷.

O roli Pisma Świętego w katechezie i jego wykorzystaniu napisano wiele artykułów⁸.

Wychodząc z założenia, że pomiędzy tymi trzema źródłami istnieją

⁵ Tamże 94, 83.

⁶ Tamże 96, 84-85.

⁷ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* (PDK) 32, Kraków 2001, 36.

⁸ J. KOCHEL – Z. MAREK, *Pedagogia biblijna w katechezie*, Kraków 2012; R. CEGLAREK, *Typologia i dobór metod biblijnych w katechezie*, „Polonia Sacra” 14 (17) (2010) 27/71, 47-58; *Obecność Biblii w katechezie*, red. H. Słowińska, Lublin 2008; A.E. KLICH, *Pismo Święte w polskiej katechezie posoborowej. Studium egzegetyczno-katechetyczne*, Kraków 2005; B. STYPULKOWSKA, *Specyfika katechezy biblijnej we współczesnej szkole*, „Polonia Sacra” 6 (24) (2002) 11/55, 323-339; A. DŁUGOSZ – B. STYPULKOWSKA, *Wprowadzenie do dydaktyki biblijnej*, Kraków 2000; B. STYPULKOWSKA, *Dlaczego dydaktyka biblijna jest konieczna w formacji katechetycznej?*, CzST 27 (1999), 249-280; TAŻ, *Teoretyczne i praktyczne założenia przygotowania katechetów do poprawnej interpretacji tekstów biblijnych z uwzględnieniem form samokształcenia kierowanego*, Kraków 1999; TAŻ, *Elementy biblijne w Dyrektorium katechetycznych oraz Podstawie programowej z uwzględnieniem Programu nauczania*, CzST 41 (2013), 151-167; Z. MAREK, *Biblia w katechetycznej posłudze słowa*, Kraków 1998; TENŻE, *O korzystaniu z Pisma św. w głoszeniu zbawczego orędzia*, „Horyzonty Wiary” 6 (1995) 3, 47-64; T. LOSKA, *Heurystyka integralna. Próba syntezy zasad rozumienia i wyjaśniania Pisma Świętego w Kościele*, Kraków 1995; G. KUSZ, *Biblia w katechezie wczoraj i dziś*, w: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*, red. J. Kudasiewicz, Lublin 1991, 87-115; G. KUSZ, *Wykorzystywanie zasad współczesnej hermeneutyki biblijnej w katechezie*, „Ateneum Kapłańskie” 71 (1979) 2-3, 292-300; J. CHARYTAŃSKI, *Problemy katechezy biblijnej*, w: *Podręcznik metodyczny do katechizmu religii katolickiej*, cz. 1: *W Chrystusie jesteśmy Ludem Bożym*, red. J. Charytański – W. Kubik, Warszawa 1976, 7-24; TENŻE, *Rola i miejsce Pisma Świętego w katechezie po Soborze Watykańskim II*, w: *Chrystus wzywa i uczy*, Warszawa 1971, 97-102.

wzajemne, wewnętrzne powiązania, podjąłem próbę przedstawienia ich roli i miejsca w katechezie.

1. Ścisłe połączenie Pisma Świętego z liturgią we współczesnej katechezie

Pouczać o świętej liturgii, Vaticanum II wyraźnie zaznacza, że pojęciem tym obejmuje zarówno sprawowanie sakramentów, jak i rok liturgiczny, modlitwę i życie wspólnotowe Kościoła. Ze względu na swą rozpiętość, obejmującą całe życie chrześcijanina, liturgia zajmuje poczesne miejsce również we współczesnej katechezie, która „z natury swej związana jest z całym sprawowaniem liturgii i sakramentów”⁹. Nic więc dziwnego, że liturgia została wymieniona w *Ogólnej Instrukcji Katechetycznej*, obok Pisma Świętego i Tradycji Kościoła, jako główne źródło katechezy¹⁰.

Oczywistym się wydaje, że w zestawieniu obok siebie Pisma Świętego i liturgii nie chodzi tylko o samo wyliczenie źródeł, na których bazuje współczesna katecheza. Celem bowiem katechezy jest zbliżenie katechizowanych do osoby Jezusa Chrystusa, wdrożenie w życie chrześcijańskie, co trudno sobie wyobrazić bez wyjaśnienia treści ukrytych w znakach sakramentalnych oraz zaznajomienia z Pismem Świętym. Na wzajemną zależność Pisma Świętego i liturgii wskazuje znakomity teoretyk katechetyki J. Charytański w słowach: „Znak sakramentalny staje się w pełni czytelny dopiero dzięki dostrzeżeniu jego związku z działaniem Boga w Starym i Nowym Przymierzu. [...] W znaku sakramentalnym wyróżniamy słowa, czynności i rzeczy. Słowa są czerpane wprost z Pisma Świętego jako czytania, psalmy, albo wzorowane są na tekstach biblijnych. Rzeczy, np. woda, oliwa i czynności – włożenie rąk, namaszczenie – stają się zrozumiałe jedynie w odniesieniu do wydarzeń historycznych znanych nam z historii zbawienia. Tak w znaku sakramentalnym stykają się najściślej katecheza biblijna i katecheza liturgiczna”¹¹.

⁹ IOANNES PAULUS II, *Adhortatio apostolica de catechesi nostro tempore tradenda „Catechesi tradendae”* (CT) 23, AAS 71 (1979), 1296: „Catechesis suapte natura cum omnibus celebrationibus liturgicis atque sacramentalibus coniungitur”, JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach „Catechesi tradendae”*, w: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1996, 21.

¹⁰ DCG 23, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, 111-112.

¹¹ J. CHARYTAŃSKI, *Inspiracje soborowe w katechetyce*, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, 32.

Podobną współzależność w relacji do katechezy można w dostrzec czytaniach mszalnych, przewidzianych w cyklu roku liturgicznego. J. Charytański podkreśla, że są one jednym z najistotniejszych sposobów kształtowania świadomości chrześcijanina. Wywierają także wpływ, choć w ograniczonym zakresie ze względu na etap rozwoju intelektualnego, na dzieci młodszego wieku szkolnego¹².

Katechetyk niemiecki J. Dreissen zestawiając te dwie rzeczywistości – Pismo Święte i liturgię w odniesieniu do katechezy – wyciąga wniosek, że w praktyce leżą one u źródeł całego procesu katechizacji. Uważa on, że liturgia Słowa, skonstruowana na zasadzie czytania i wezwania, słuchania i odpowiedzi, stanowi najważniejszy wzór dla struktury katechezy biblijnej. W trakcie katechezy powinno się przede wszystkim obwieszczać, proklamować i tłumaczyć słowa Pisma Świętego jako wezwanie Boże skierowane do Ludu Bożego, do którego – co powinno być zaakcentowane przez prowadzącego katechezę – należą także uczniowie katechizowanej klasy. Powinni oni zrozumieć, że wypada dać odpowiedź Bogu, m.in. tak, jak to się dzieje w liturgii poprzez modlitwę wyrażoną w psalmach lub wspólnym śpiewie¹³. Do praktycznych wniosków wyciągniętych z wypunktowanych powyżej powiązań Pisma Świętego i liturgii jako źródeł współczesnej katechezy należy wpisać postulat ścisłego powiązania programów katechetycznych z rokiem liturgicznym.

W przypadku Pisma Świętego i liturgii, traktowanych jako źródła współczesnej katechezy, nie może być mowy o niższości czy wyższości jednego z nich. Oba źródła pod względem wartości i przydatności w katechezie są nie tylko równorzędne, ale także komplementarne. Wzajemnie się dopełniają tak dalece, że uzasadnionym wydaje się stwierdzenie, iż można je traktować jako jedno źródło, z którego współczesna katecheza czerpie materiał pouczający i kształtujący osobowość katechizowanych.

Za ścisłym połączeniem Pisma Świętego i liturgii we współczesnej katechezie przemawia także fakt, że osiągnięcia współczesnej psychologii rozwojowej stwierdzają, że młody człowiek dąży do tworzenia syntezy na podstawie swoich obserwacji, wrażeń i doświadczeń. Na tak skonstruowanej bazie rozpoczyna on budowę własnego modelu światopoglądowego, wyrażającego się m.in. w podejmowanej formie aktyw-

¹² Tamże, 33-34.

¹³ J. DREISSEN, *Liturgische Katechese*, Freiburg 1965, 7-9.

ności, zaangażowaniu na różnych płaszczyznach życia, w tym również religijnego. Nie bez znaczenia dla jego rozwoju i włączania się w życie sakramentalne Kościoła pozostaje fakt, że zarówno na katechezie, jak i w liturgii spotyka się z tymi samymi tekstami Pisma Świętego, zwykającymi go do kształtowania własnych poglądów.

2. Pismo Święte a życie i nauczanie Kościoła

Życie i nauczanie Kościoła ujęte z teoretycznego punktu widzenia, może być rozważane oddzielnie od siebie. W praktyce jednak oba te elementy są postrzegane jako jedna, niepodzielna rzeczywistość. Ten stan rzeczy wynika z faktu, że nauczanie Kościoła jawi się w umyśle większości ludzi jako normy odnoszące się do życia i postępowania osób, które uważają się za katolików.

Bezpośrednim celem procesu katechetycznego jest przygotowanie do jak najowocniejszego udziału w życiu sakramentalnym Kościoła. *Katechizm Kościoła Katolickiego* nazywa katechezą całość wysiłków podejmowanych w Kościele, by formować uczniów i pomagać ludziom wierzyć, że Jezus jest Synem Bożym, ażeby przez wiarę mieli życie w imię Jego, by wychowywać ich i kształtować w tym życiu i w ten sposób budować Ciało Chrystusa¹⁴. Jej zadaniem jest prowadzenie zarówno wspólnot, jak i poszczególnych wiernych do dojrzałości w wierze i do coraz bardziej świadomego uczestnictwa w życiu Kościoła¹⁵. W nauczaniu katechetycznym szczególnie akcentuje się przygotowanie do sakramentu pokuty i pełnego uczestnictwa w Ofierze Eucharystycznej. Ci, którzy chcą korzystać z sakramentów świętych, na poziomie dla nich zrozumiałym poznają, kim jest Bóg oraz czym jest Kościół święty¹⁶.

W procesie katechizacji szczególnie ważny jest program katechetyczny i uwzględniający go podręcznik. Istotne znaczenie mają także warunki środowiskowe, układ stosunków interpersonalnych, atmosfera w szeroko pojętym środowisku wychowawczym. Niemniej jednak szczególnie doniosła jest rola rodziców, którzy przykładem swojego życia powinni zachęcać młodego człowieka do dobra, wpajając mu określone wzorce zachowań. Aby ten cel osiągnąć, powinni wspólnie

¹⁴ KKK 4.

¹⁵ S. JASIONEK, *Katechizacja w diecezji częstochowskiej, jej osiągnięcia i trudności*, w: *Błogosławione choć trudne czasy*, red. J. Kowalski, Częstochowa 2000, 257.

¹⁶ DCG 43, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, 124.

uczestniczyć w przejawach publicznego kultu Kościoła, ze szczególnym uwzględnieniem Eucharystii. W miarę dorastania, jeżeli rodzice systematycznie brali udział w liturgii Kościoła, dziecko coraz pełniej uczestniczy i rozumie przejawy życia i działalności Kościoła lokalnego.

Sobór Watykański II w Konstytucji dogmatycznej o Objawieniu Bożym wskazuje m.in., że „plan objawienia urzeczywistnia się przez czyny i słowa wewnętrznie ze sobą powiązane”¹⁷. Znane są one z kart Pisma Świętego, na których zostało przybliżone działanie Boga w historii zbawienia. Ich sens ukazuje się w całej pełni w nauce, którą przekazuje za pośrednictwem ludzi. Bóg na przestrzeni dziejów posługuje się ludźmi, poczynawszy od upadku Adama, poprzez patriarchów, proroków, aby w końcu plan zbawienia objawić w całej pełni w osobie, życiu i dziele Jezusa Chrystusa. Jezus z kolei przekazał mandat misyjny Kościołowi, reprezentowanemu w osobach wybranych przez Niego Apostołów. Zlecił swoim uczniom: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przekazałem” (Mt 28, 19-20). I tak „Kościół w swej nauce i w swym życiu, i w kulcie uwiecznia i przekazuje wszystkim pokoleniom to wszystko, czym on jest i to wszystko, w co wierzy”¹⁸. W cytowanym dokumencie Ojcowie soborowi wskazują, że Kościół „zawsze uważał i uważa owe Pisma, zgodnie z Tradycją świętą, za najważniejsze prawidło swej wiary [...]. Trzeba więc, aby całe nauczanie kościelne, tak jak sama religia chrześcijańska, żywiła się i kierowała Pismem Świętym”¹⁹.

Ten temat porusza także Jan Paweł II, który w adhortacji *Catechesi tradendae*, koncentrując się na problemach współczesnej katechezy, zauważa, że „Katecheza będzie zawsze czerpać swoją treść z żywego źródła Słowa Bożego, przekazywanego przez Tradycję i Pismo Święte [...]. Katecheza o tyle będzie bogatsza i skuteczniejsza, o ile odczytywać będzie myśli i ducha Kościoła; powinna się inspirować myślą

¹⁷ KO 2 AAS 58 (1966), 818: „Haec revelationis oeconomia fit gestis verbisque intrinsece inter se connexis”, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 350.

¹⁸ Tamże 8, AAS 58 (1966), 821: „[...] sicque Ecclesia, in sua doctrina, vita et cultu, perpetuat cunctisque generationibus transmittit omne quod ipsa est, omne quod credit”, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 353.

¹⁹ Tamże 21, AAS 58 (1966), 827: „Eas una cum Sacra Traditione semper ut supremam fidei suae regulam habuit et habet [...]. Omnis ergo praedicatio ecclesiastica sicut ipsa religio christiana Sacra Scriptura nutriatur et regatur oportet”, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 360.

i życiem dwóch tysięcy lat Kościoła. Nauka, liturgia i życie Kościoła wypływają z tego źródła i do niego się odwołują²⁰.

Z wyżej przytoczonych oficjalnych wypowiedzi Magisterium Kościoła wynika wyraźne powiązanie życia i nauczania Kościoła, które jest oparte na Piśmie Świętym i Tradycji, jako na materiale źródłowym. Ta działalność prowadzona jest w różnych formach, wśród których jedną z najważniejszych jest katecheza.

Zgodnie z sugestią Jana Pawła II, przekaz katechetyczny jest wzmacniany przez udział katechizowanych w liturgii Kościoła lokalnego, w czasie której zaznajamiają się ponownie z tekstami Pisma Świętego, poznanymi na lekcjach religii²¹.

Z powyższych rozważań wynika, że katechizowany wchodzi w życie i nauczanie Kościoła przez centralny sakrament, jakim jest Eucharystia, do którego przygotowuje go katecheta w oparciu o Pismo Święte, traktowane jako źródło podstawowe. Te same stwierdzenia można również odnieść do sakramentu pojednania.

3. Pismo Święte a doświadczenia i problemy ludzkie

Doświadczenia i problemy ludzkie są uwzględniane w katechezie szczególnie od czasu Soboru Watykańskiego II. Ojcowie soborowi zajęli się tym zagadnieniem w sposób ogólny, omawiając rolę i miejsce Pisma Świętego w nauczaniu Kościoła. Eksponują oni dialogiczny charakter Objawienia, starając się ukazać Boga w sytuacjach, w których pragnie On nawiązać kontakt z człowiekiem, szanując jednocześnie godność ludzką. Zgodnie z nauczaniem Kościoła, Bóg pragnie nawiązać relację z człowiekiem, albowiem zechciał uczynić go partnerem w ramach swego zbawczego planu. Chrześcijaństwo przedstawione jest jako „afirmacja wszystkich wartości ludzkich, całej egzystencji ludzkiej, która winna być oświetlona prawdą objawienia”²².

Zgodnie więc z tym, co powyżej stwierdzono, Pismo Święte w ka-

²⁰ CT 27, AAS 71 (1979), 1298-1299: „Catechesis quidem materiam suae institutionis semper e vivo fonte verbi Dei hauriet, per Traditionem atque Scripturam accepti. [...] catechesim eo locupletiolem et efficaciolem esse, quo magis eodem intellectu et animo verba legat, quo Ecclesia; mente ac vita duci, quae his duobus milibus annorum Ecclesiae propriae fuerint. Doctrina, liturgia, vita Ecclesiae ab hoc fonte redundant ad eumque revocant”, *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, 24-25.

²¹ Tamże.

²² W. KOSKA, *Katechetyka*, Poznań 1987, 78.

techezie jest podstawowym źródłem przepowiadania. W oparciu o treści pochodzące z Objawienia, na ich bazie winny być naświetlane konkretne sytuacje odnoszące się do codziennej egzystencji ludzi. Adhortacja *Catechesi tradendae* to potwierdza: „Daremne jest domaganie się zarzucenia starannego i systematycznego studiowania Orędzia Chrystusowego na rzecz metody przyznającej prymat doświadczeniom życiowym. «Nikt nie może dojść do pełnej prawdy przez samo jakieś proste doświadczenie, tzn. bez odpowiedniego wyjaśnienia Orędzia Chrystusa»”²³.

Szczegółowego określenia miejsca i roli doświadczenia egzystencjalnego na gruncie katechezy podjęli się biskupi uczestniczący w pracach Synodu Biskupów w 1971 r. Owocem ich dyskusji okazał się dokument znany jako Ogólna Instrukcja Katechetyczna, wydana przez Kongregację do spraw Duchowieństwa. „Doświadczenie rodzi zainteresowania i problemy, nadzieje i niepokoje, refleksję i sądy, co ma ostatecznie wpływ na kierowanie życiem osobistym. Dlatego katecheza winna się troszczyć o to, aby nauczyć ludzi doceniać własne doświadczenia, tak osobiste, jak i społeczne. Jest również jej zadaniem naświetlić Ewangelią wypływające z tych doświadczeń problemy tak, aby obudzić w ludziach słuszne pragnienie doskonalenia własnego życia. [...] Doświadczenie może sprzyjać zrozumieniu chrześcijańskiego orędzia. Sam Chrystus przepowiadał Królestwo Boże, naświetlając jego naturę przez przypowieści zaczerpnięte z doświadczenia życia ludzkiego. [...] W ten sposób doświadczenie jest pomocą w badaniu i przyswajaniu prawd zawartych w depozycie zbawienia”²⁴.

Wspaniałym uzupełnieniem tegoż dokumentu jest *Dyrektorium Ogólne o katechizacji*, wydane przez Kongregację ds. Duchowieństwa, w którym czytamy: „Słowo Boże, dzięki przedziwnemu «zstępowaniu» Bożemu, zwraca się i dochodzi do nas przez «czyny i słowa» ludzkie, tak jak niegdyś Słowo Ojca Przedwiecznego, przyjąwszy słabe ludzkie ciało, upodobniło się do ludzi. Nie przestając być słowem Bożym, wyraża się w słowie ludzkim”²⁵.

Współcześni katecheci stoją przed zadaniem sprecyzowania w pro-

²³ CT 22, AAS 71 (1979), 1295: „[...] inaniter asseritur derelictio diligentis atque ordinati studii in nuntio Christi versantis, pro quo methodus vitali experientiae plurimum tribuens substituitur. Stat enim «neminem posse ad integram veritatem pervenire ex sola aliqua simplici experientia, id est sine idonea explanatione nuntii Christi», *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, 21.

²⁴ DCG 74, *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, 149.

²⁵ DOK 94, 84.

cesie katechetycznym roli i miejsca doświadczeń ludzkich w relacji do Pisma Świętego i Tradycji. J. Charytański wyróżnia cztery modelowe kierunki we współczesnej katechezie. Pierwszy stawia doświadczenie ludzkie u podstaw otwarcia się na treści biblijno-religijne. Drugi model tzw. addytywny włącza doświadczenie ludzkie w kontekst doświadczenia wiary. Trzeci jest oparty o schemat „pytanie-odpowieź”, wreszcie czwarty polega na próbie ukazania elementów wymiaru religijnego, tkwiących w praktyce w każdej z sytuacji znanych z doświadczenia osobistego katechizowanych²⁶.

Zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na tym gruncie, J. Charytański uważa, że „aby określić swoją treść, katecheza winna mieć odniesienie do wielu źródeł: jako przekazywanie posłannictwa Bożego, znajduje ona swoje pierwszorzędne i formalne źródło w Objawieniu spisanim i przekazywanym przez Kościół, natomiast jako interpretację egzystencjalnej sytuacji ludzkiej, czerpie materiał dla swoich rozważań z tych doświadczeń, które ukazują egzystencję ludzką i jej problemy”²⁷.

Obowiązujący w Polsce program katechetyczny dla szkół wskazuje, że kształtowanie sumienia i postaw chrześcijańskich jest połączone z życiem liturgicznym, treścią katechezy, jak i ze wszystkimi doświadczeniami katechizowanego. Dokumenty kościelne określają jasno, że Pismo Święte stanowi pierwszorzędne źródło katechezy. Także doświadczenia i problemy egzystencji człowieka mogą być użyte w charakterze materiału źródłowego, ale potraktowanego jako uzupełnienie.

Na koniec należy stwierdzić za *Dyrektorium ogólnym o katechizacji*, że „żywe źródło słowa Bożego i «źródła», jakie z niego wynikają i w których ono się wyraża, dostarczają katechezie kryteriów przekazywania jej orędzia tym wszystkim, którzy doszli do dojrzałej decyzji pójścia za Jezusem Chrystusem”²⁸.

Zakończenie

Reasumując omawiane w niniejszym artykule zagadnienie, wypada podkreślić, że:

1. Pismo Święte i Tradycja Kościoła stanowią podstawowe źródło

²⁶ J. CHARYTAŃSKI, *Katecheza a doświadczenie religijne*, w: *W kręgu zadań i treści katechezy*, Kraków 1993, 243-244.

²⁷ TENŻE, *Biuletyn katechetyczny*, „Collectanea Theologica” 42 (1972) 3, 150.

²⁸ DOK 96, 85.

- przepowiadania katechetycznego. Dokumenty kościelne tę prawdę ujmują w sposób jednoznaczny.
2. Liturgia i doświadczenie egzystencjalne stanowią w nauczaniu katechetycznym źródła komplementarne. Nie powinny być traktowane jako jedyna podstawa dla formacji religijnej katechizowanych.
 3. Relacja Pisma Świętego do doświadczenia wypływającego z sytuacji życiowej katechizowanych oraz jego rola i miejsce nie są jeszcze definitywnie ustalone, gdyż wciąż trwa dyskurs próbujący ustalić optymalne normy w tym względzie.
 4. Życie i nauczanie Kościoła, podobnie jak liturgia i doświadczenie egzystencjalne, jest komplementarnym źródłem formacji katechetycznej, istniejącym samoistnie i realnie wpływającym na formowanie się osobowości na płaszczyźnie religijnej. Korzystne jest i pożądane takie planowanie jednostek katechetycznych, by nawiązywały w swej treści do aktualnie przeżywanego okresu roku liturgicznego.

The Mission of the Holy Bible among the Complementary Sources of the Catechesis Summary

The Holy Bible and the Tradition of the Church constitute the basic source of the catechism prediction. They should not be treated as the only base for the catechetical formation.

The relation to the Holy Bible, the experiences of the catechized life situation and its role and place are not definitively established yet, as is still a discourse that tries to determine the optimum standards.

The life and teaching of the Church, as well as the liturgy and the existential experience is a complementary source of catechetical formation, existing by itself and actually contributing to the formation of religious personalities. It is advantageous and desirable to plan catechetical units so they refer to content in the current period of the liturgical year.

Słowa kluczowe: doświadczenie egzystencjalne, katecheza, Kościół, liturgia, Pismo Święte, sakrament.

Keywords: existential experience, catechesis, Church, liturgy, Holy Bible, sacrament.